

AKTUALISERINGAR TILL DEN SOCIALA BARNAVÅRDEN. HÖGRE SYNLIGHET ELLER MER BEHOV HOS INDIVIDEN, KOMPISGRUPPEN OCH SKOLAN?

Torbjörn Kalin

Avdelningen för socialt arbete, School of Health and Welfare, Jönköping University

Sannolikheten för att bli aktualiserad till den sociala barnavården kan påverkas av riskfaktorer hos individen, i kompiskretsen och i skolorna. Samtidigt saknas kunskap i Sverige om detta är en följd av större behov hos vissa barn eller om det beror på att vissa förhållanden gör att barnen blir mer synliga för vanliga aktualiseringskällor. I andra länder har den här frågan undersökts och debatterats kraftigt under lång tid. Syftet med den här presentationen är att delge fynd från en studie som undersökt hur socioekonomiska och familjerelaterade förhållanden hos individen, kompisumgänge och att gå i skolor med en högre andel elever från socialt marginaliserade förhållanden än andra skolor i samma kommuner påverkar sannolikheten att bli aktualiserad till den sociala barnavården under högstadietiden. Analyserna är kontrollerade för självskattade erfarenheter av övergrepp, försummelse och beteendeproblem. Fynden visar att erfarenheter av övergrepp, försummelse och beteendeproblem inte är de förhållanden som främst bidrar till att förstå vilka barn som blir aktualiserade till den sociala barnavården. Istället utmärker sig förhållanden som handlar om att barnet lever i fattigdom eller att barnet lever med en ensamstående förälder. Umgänge med kompisar som deltar i synligt negativa beteenden ökar sannolikhet för aktualisering, men nyckeln verkar vara att beteendena främst behöver vara synliga. En viss förhöjd sannolikhet finns för att barn i mer socialt marginaliserade skolor blir aktualiserade, men det går varken dra slutsatsen att det beror på större behov hos barn i dessa skolor eller att det beror på att dessa barn är mer synliga. Sammantaget verkar det finnas en benägenhet att överproblematisera, och därmed överaktualisera, barn som lever i fattigdom och barn som lever med en ensamstående förälder, åtminstone i termer av risken för att dessa barn också ska fara illa så som det avses i svensk lagstiftning. Detta riskerar att få följder för systemet för att upptäcka barn som far illa, dels i form av att barn som lever med sammanboende föräldrar med stabila ekonomiska förhållanden riskerar att gå under radarn när de far illa, dels i form av att acceptansen för den sociala barnavårdens arbete hos ensamstående föräldrar och familjer som lever i fattigdom riskerar att minska.

Nyckelord: Social barnavård, aktualisering, behov eller bias, kompisumgänge, socialt marginaliserade områden